

/ GRANSKNING

Hör konflikten kring den tickande klimatbomben i marken:
"Man tror inte att det är sant". Foto: SVT

Flera svenska regeringar har misslyckats med viktiga klimatfrågan – utsläpp hade kunnat bromsas

UPPDATERAD 7 OKTOBER 2021 PUBLICERAD 6 OKTOBER 2021

UPPDRAG GRANSKNING · Utdikade våtmarker släpper ifrån sig lika mycket koldioxid som Sveriges biltrafik. Att återställa dem skulle bromsa utsläppen avsevärt och det har länge funnits en politisk enighet om att lösa problemet. Trots det kan Uppdrag granskning berätta hur regering efter regering misslyckats – och hur ekonomiskt stöd som skulle hjälpa våtmarksprojekt har dragits in gång på gång.

Från höger till vänster i riksdagskammaren är politiker överens: Sveriges utdikade våtmarker behöver återställas. Så länge markerna är torrlagda läcker koldioxid ut i atmosfären. Genom att man gräver igen diken och gör våtmarkerna vattenfyllda bromsas klimatutsläppen.

Men Sverige ligger långt efter i sitt arbete, visar Uppdrag gransknings kartläggning.

– Det är som att hela Sveriges våtmarksarbete har drabbats av corona flera gånger per decennium, det är bara stopp, säger våtmarkskonsulten Morgan Johansson från Västra Götaland.

FN: Snabb klimatåtgärd

I dag står utdikade våtmarker för 20 procent av Sveriges klimatutsläpp, lika mycket som personbilstrafiken. Att återställa dem är en av de snabbaste klimatåtgärder som går att göra, enligt FN:s klimatpanel IPCC. För att göra det behöver markägare avsätta tid, mark och engagemang. Och tanken är att staten ska hjälpa till med kostnaden.

Se reportaget: [Klimatbomben – SVT Play](#)

Men Uppdrag granskning kan visa hur det ekonomiska stödet dras in gång på gång – med konsekvensen att våtmarksprojekt uteblir. Miljöminister Per Bolund är den som är ansvarig för frågan i dag.

Hur känns det att veta att det finns marker som står och läcker koldioxid för att pengarna har dragits tillbaka?

– Det känns inte alls bra.

Första gången pengarna försvinner är 2013. EU sänker anslaget till Landsbygdsprogrammet, som finansierar satsningar inom det svenska miljöarbetet. Den dåvarande alliansregeringen väljer då att stryka resurserna till våtmarker.

– Det var superallvarligt. Många av dem som var igång då vågar inte komma tillbaka eller tröttnar, säger våtmarkskonsult Morgan Johansson.

2017 lanserar den rödgröna regeringen en satsning på 200 miljoner kronor per år i tre års tid för att skapa och restaurera våtmarker. Men efter valet 2018, när Moderaternas och Kristdemokraternas budget med Sverigedemokraternas stöd

röstas igenom i riksdagen, stryks två miljarder ur miljöbudgeten. Även denna gång försvinner stödet till våtmarker.

”Stora nedskärningar på miljöområdet”

2019 bildar Socialdemokraterna och Miljöpartiet återigen regering. Nu lovar Miljödepartementet: *”200 miljoner till våtmarker och andra åtgärder för värdefull natur i hela landet”*.

Men pengarna öronmärks inte, i slutändan går bara en fjärdedel till våtmarker.

– Anledningen till att så många projekt inte blev av var att den budget som Moderaterna fick igenom i riksdagen gjorde att det blev väldigt stora nedskärningar på miljöområdet, säger miljö- och klimatminister Per Bolund (MP).

Moderaterna avböjer att svara på kritiken från Bolund, men skriver i ett mejl att de i 2019 års miljö- och klimatbudget gjorde en del omprioriteringar i stället för en riktad satsning på våtmarker.

Ryckigheten negativ

Ryckigheten i stödet pekas ut som en viktig orsak till att många våtmarksprojekt inte blir av, både av länsstyrelser och av våtmarkskonsulter som Uppdrag granskning pratat med. Ansvariga myndigheter har flera gånger larmat till regeringen om konsekvenserna – och länsstyrelserna har larmat till Naturvårdsverket om att de vill ha ett samlat, tydligt stöd under lång tid.

Ändå gör regeringen ännu en gång tvärtom när medel ska fördelas.

Sommaren 2020 drar Näringsdepartementet tillbaka 114 miljoner kronor i stöd till våtmarker.

– Nu har jag ett antal projekt där de har backat ut och säger att "vi litar inte på det här systemet längre". Då har vi inte tillgång till marken vi behöver. Där är det grundläggande problemet, att man inte förstår att vi är helt beroende av att ha markägarna med oss, säger våtmarkskonsulten Tuve Lundström.

Bolund: "Titta på vad som i slutändan händer"

När miljöstatsningarna i budgeten för 2021 lanseras skriver regeringen att Naturvårdsverket ska få 350 miljoner det här året, som 2022 ska bli 325 miljoner – för att 2023 sänkas till 100 miljoner.

Per Bolund (MP) säger att det är positivt att det finns en stark vilja att göra insatser och att regeringen vill göra allt den kan för att bidra till att markägare som vill ta ett ansvar för miljön och klimatet ska få en chans att göra det.

Tycks det inte lite märkligt att regeringens ena hand drar tillbaka stöd till våtmarker och regeringens andra hand gör det som du kallar för "historiskt stora satsningar"?

– Jag tycker att man ska titta på vad som i slutändan händer. Hur stora satsningar som regeringen samlat gör och hur många projekt som också kan bli av på grund av att vi faktiskt prioriterar de här frågorna, säger Per Bolund.

Den expertis som finns i landet som arbetar med våtmarksprojekt, har ni lyssnat på vad de säger att de behöver för att kunna återskapa våtmarker?

– Nu har jag bara varit miljöminister i några månader, under den tiden har det ju tyvärr också varit pandemi. Det har gjort att jag inte har haft så stora möjligheter som jag skulle velat för att resa runt i landet. Jag ser fram emot när jag får de möjligheterna att också besöka den här typen av projekt och få mer information direkt från de som genomför dem. Men självklart har jag ju samtal med våra myndigheter och får kunskap via dem kring projekten, vad som har fungerat och inte fungerat.

VÅTMARKER OCH KLIMATUTSLÄPP

- På 1800-talet eskalerade torrläggning av våtmarker för att skapa nya åkrar. Utdikningarna har fortsatt – och fått stora konsekvenser för klimatet. Våtmarkerna som en gång band stora mängder kol, läcker nu i stället koldioxid rakt ut i atmosfären.
- För snart 50 år sedan skrev Sverige under Våtmarkskonventionen. Där har man, tillsammans med 170 andra länder, förbundit sig att skydda de viktiga våtmarkerna.
- I utdikade våtmarker blir den blöta jorden torr, vilket gör att syre kommer åt torven som finns i marken. Torv består ungefär till hälften av kol som avger koldioxid och lustgas när den bryts ned. Det är

växthusgaser som påverkar klimatet och gör att jorden värms upp.

- Utsläpp från våtmarker som har dikats ut står för 20 procent av Sveriges klimatutsläpp – lika mycket som personbilstrafiken.
- När man återställer utdikade våtmarker, genom att gräva igen diken, bromsas utsläppen. När växtligheten blötläggs släpps i stället metan ut, men summan av utsläppen blir betydligt mindre.
- 1999 satte Sverige upp det egna målet "Myllrande våtmarker" som fokuserade på utsläpp, biologisk mångfald och grundvattenförsörjning. Det skulle uppnåtts 2020 – så har inte skett.
- 2019 slog FN:s klimatpanel, IPCC, fast att återställandet av våtmarker är en av de snabbaste klimatåtgärder som går att göra.

RELATERAT

Så fungerar klimatbomben som gömmer sig i marken

6 oktober 2021

Se bilderna från våtmarken som blev verklighet

6 oktober 2021

Här läcker marken koldioxid – regeringen varnades för konsekvenser om pengar stoppades

6 oktober 2021

- ✉ **Malin Crona** (malin.crona@svt.se)
- ✉ **Lisa Svensson** (lisa.svensson.1@svt.se)
- ✉ **Karin Mattisson** (karin.mattisson@svt.se)
- ✉ **David Lindahl** (david.lindahl@svt.se)

Uppdaterad 7 oktober 2021 kl 18:09

Publicerad 6 oktober 2021 kl 06:30

- ✉ Hittat språk- eller faktafel i texten?

Lokal. Lättanvänd. Opartisk. Ladda ner appen nu!

SÅ ARBETAR VI

SVT:s nyheter ska stå för saklighet och opartiskhet. Det vi publicerar ska vara sant och relevant. Vid akuta nyhetslägen kan det vara svårt att få alla fakta bekräftade, då ska vi berätta vad vi vet – och inte vet. [Läs mer](#)

MER OM: KLIMAT

Näringsdepartementet: "Det finns redan pengar till klimatanpassning"

Klimatstöd till Sametinget inte aktuellt

När katastrof blir vardag – hur gör man då?

Kör ut mat till renarna varje dag, hoppas på nytt ersättningssystem.

Då kommer det regna mer än det snöar på Arktis

Ny studie: Kan inträffa 20 år tidigare än vad forskare tidigare trott

JUST NU **SENASTE NYTT OM CORONAVIRUSET**
